

T.a.v. De Raadscommissie werk & inkomen en directie SOZawe.

Groningen, 13 januari 2014

Onderwerp: Reactie op/advies over het dienstverleningsconcept Werk & Participatie.

Geachte raadscommissieleden en directie SOZawe,

Inleiding

Als vertegenwoordiger van ongeveer 10.000 WWB-ers en 1.500 SW-ers wil de CR-Groningen een constructieve bijdrage leveren aan de door de Dienst SoZaWe ingezette herinvulling van de sociale zekerheid.

De Cliëntenraad is zich er van bewust dat de ideologische herdefiniëring van het sociaal domein primair wordt gedictieerd door de financieel-economische crisis. Maar ons staan de gevolgen van de bezuiniging- en reorganisatiedrift tijdens de crisis eind jaren '80 – begin jaren '90 nog vers in het geheugen: doorgeschoten liberalisering, privatisering en vermarkting, bureaucratische schaalvergroting van publieke voorzieningen als onderwijs en gezondheidszorg, de CEO-cultus van bonussen, etc.

Ons fundamentele bezwaar tegen de huidige crisisaanpak is dat de politieke inbreng van façadeconcepten als “Op eigen kracht”, “Zelfredzaamheid” en “Participatiesamenleving” de sociaal- economisch zwakken onevenredig hard zal treffen en de armoede onder deze groep zal doen toenemen.

De simpele retoriek “Iedereen aan het werk” suggereert de (valse) mogelijkheid van “volledige werkgelegenheid”, vloekt met alle economische wetten (zal m.n. leiden tot onverantwoorde loon- en prijsstijgingen) en betekent in feite niets anders dan “werkverschaffing tegen lonen onder het wettelijk minimum”. In dit kader zal ‘arbeidsverplichting’, in combinatie met een aangescherpt ontmoedigingsbeleid, het dominante speerpunt van dit beleid worden. In die zin kan er gesproken worden van een politiek van “kunstmatige uitdunnen” van het WWB- en SW-bestand.

Bij het lezen van de conceptnota valt ons op dat er, in tegenstelling tot andere Gemeenten, geen inhoudelijk- kritische kanttekeningen worden geplaatst. Ons inzien zijn die van belang voor een juiste beoordeling van de kwantitatieve haalbaarheid van de dienstverlening nieuwe stijl.

Te lezen valt simpelweg dat vanaf 2014 de “corebusiness” van de dienstverlening wordt opgesplitst in 4 kaders:

1. E – dienstverlening voor ‘zelfdoeners’.
2. Een klantondersteuning door het “upgraden” van het arbeidsvermogen.

3. Een organisatorische ondersteuning bij het 'ontwikkelen' van een 'gevraagde', c.q. 'vereiste tegenprestatie.
4. Een doelgericht dienstverlening aan het bedrijfsleven in samenwerking met uitzendbureaus.

Kritieke punten.

In de concrete uitwerking van het dienstverleningsconcept registreert de CR een reeks problematische feiten.

- A. Al bij de aanvraag- en de Quick-Scanperiode is het zeer de vraag of de beoogde ondersteuning door de voornamelijk door vrijwilligers bemande STIP's op professionele wijze kan worden geleverd. Hoe wordt bijv. de scholing tot deze 'gespecialiseerde' vrijwilliger vormgegeven?
- B. Doel van de Quick-Scan is de aanvragers te rangschikken in één van de drie groepen. In de gevallen waarin dit niet mogelijk is zal de subjectieve willekeur van een face-to-face gesprek de uitkomst gaan bepalen. Voor de CR is deze werkwijze onacceptabel en volgens ons zal er een objectieve aandachtspuntenlijst moeten worden ontwikkeld en gehanteerd.
- C. Groep 1 (Zelfdoeners) wordt ondersteund door e-coaching op afstand en voor hen wordt de collectieve voorlichting gedaan door uitzendbureau Randstad. Tegelijkertijd loopt er een pilot E-dienstverlening met gebruikmaking van het Sonarsysteem van het UWV. Onvermijdelijk is de indruk dat de Dienst SOZAWE nog geen idee heeft van een eenduidig toepasbaar en efficiënte e-coaching. Het mixen of koppelen van digitale systemen roept bij de CR de vraag op in hoeverre de privacy van de aanvragers is gegarandeerd.
- D. Groep 2 (Klantondersteuning) betreft mensen met een relatief grote afstand tot de arbeidsmarkt en/of met een arbeidsbeperking. Een Poorttraject van 6 weken voert het instrument 'werkintake' uit: een inschaling waarbij, op basis 100% bemiddelbaarheid, een loonwaarde en een werkplek worden bepaald. Volgens de CR gaat het hier louter om een 'theoretische' beoordeling van de mogelijkheden van de aanvrager. Veel bepalender voor een kansrijke concretisering van een adequate werkplek lijkt ons om uit te gaan van de al "bestaande werkplekken inclusief de bijbehorende loonwaarden" op de reële arbeidsmarkt.
- E. Groep 3 (Maatschappelijke participatie). Het betreft hier activiteiten waarmee een maatschappelijke bijdrage kan/moet worden geleverd. Deze activiteiten worden door maatschappelijke organisaties geregeld en begeleid. Volstrekt onduidelijk blijft welke organisaties hier aan kunnen deelnemen en, belangrijker nog: in hoeverre moeten deze organisaties in staat worden geacht vele duizenden activiteiten te creëren!
- F. Bij de voorzieningen voor mensen met een beperking gaat het o.a. om "een arbeidsmatige" dagbesteding in de AWBZ. Voor zover de collectieve ondersteuning van deze groep wordt verwezen naar de nota 'Meedoen maakt het verschil'. Onbesproken blijft waar de grenzen van het 'arbeidsmatige' liggen in relatie tot het arbeidsvermogen en de loonwaarde die bij deze groep zullen worden gehanteerd.

G. In eerste instantie gaat er in het kader van de samenwerking met uitzendbureaus 2013 een pilot 'Baanbrekend' plaatsvinden. Als uit de pilot blijkt dat dit tot goede resultaten leidt (d.w.z. klanten aan het werk in een bij hen passende baan), moet deze samenwerking ook met andere uitzendbureaus worden opgezet om concurrentievervalsing te voorkomen en de keuzevrijheid van de klant te behouden.

H. Vanwege de nadruk op werk en/of participatie komt inkomensondersteuning van de aanvrager op het tweede plan. Verder zal, na de zoekperiode, instroming primair worden bekeken op rechtmatigheid en handhaving c.q. fraudebestrijding-aan-de-voorkant. Ook als je vanuit een andere uitkering komt, geldt deze zoekperiode. De CR is het fundamenteel oneens met inbouwen van deze ondoorzichtige instroomeisen en vraagt dringend om een expliciete juridische onderbouwing van het 'vangnetcriterium' als middel om de toekenning van een uitkering te weigeren.

I. Het z.g. Poortprogramma belooft een overdreven strenge aanpak. Na afloop van de zoekperiode krijgt de klant een gesprek over inkomen en wordt al vooruitgelopen op eventuele fraude. Verder wordt het instroomteam bij de intake bijgestaan door 'handhavingdeskundigen' die natrekken of de aanvrager onjuiste of onvolledige informatie heeft verstrekt. Bij al deze eventualiteiten komt de 'bewijslast' te liggen bij de klant. De grootste zorg bij de CR betreft de te korte termijn waarbinnen de ontbrekende gegevens alsnog aangeleverd mogen worden. Deze herkansing moet beslist langer, inclusief de (voorlopige) handhaving van de ingangsdatum van de aanvraag en duidelijke communicatie hierover naar de klant.

J. Ook vindt de CR het van groot belang dat de aanvrager bij een afwijzing van de uitkering op grond van fraude de wettelijke mogelijkheden en ondersteuning krijgt om beroep aan te tekenen bij de daarvoor bevoegde juridische instanties. Ook hier moet gelden dat indien het beroep wordt toegekend, de oorspronkelijke aanvraagdatum blijft gehandhaafd.

K. Verder is er volgens de CR, wanneer je in een traject terechtkomt, onvoldoende garantie dat de juridische grondslagen wel goed worden nageleefd. Zo ontstaat bijvoorbeeld het gevaar dat de 'arbeidsmatige' grenzen worden overschreden bij de dagbesteding, maar ook bij de maatschappelijke participatie. Dit zorgt vervolgens ook nog eens voor verdringing op de arbeidsmarkt, wanneer werkzaamheden die eerder reguliere banen betroffen, nu ingevuld gaan worden door maatschappelijke participanten. Hoe zorg je ervoor dat dit niet gaat gebeuren?

Aanbevelingen.

- Er moet worden onderzocht of de STIP's de bedoelde ondersteuning wel echt kunnen bieden.
- Ook moet er een aandachtspuntenlijst o.i.d. worden ontwikkeld voor als er in face-to-face moet worden bepaald in welke groep iemand thuishoort.
- Er moet worden onderzocht in hoeverre de privacy wordt gegarandeerd en ook of de E-dienstverlening op zich wel werkt.
- Er moet ook gekeken worden de verschillende organisaties wel in staat zijn om genoeg 'werk' te creëren voor alle nieuwe maatschappelijke participanten.
- Er moet duidelijkheid komen over wat de grenzen zijn van 'arbeidsmatige' dagbesteding en ook van de inspanningen die verricht worden in het kader van maatschappelijke participatie.

- Er moet worden uitgezocht of de gemeente wel het recht heeft om met slechts een uitzendbureau afspraken te maken en dit niet leidt tot concurrentievervalsing o.i.d.
- Er moet een expliciete juridische onderbouwing worden gegeven van het 'vangnetcriterium' als middel om de toekenning van een uitkering te weigeren.
- Er moet een langere termijn voor een herkansing aan de klanten worden aangeboden om de ontbrekende gegevens alsnog aan te vullen, inclusief de (voorlopige) handhaving van de ingangsdatum van de aanvraag.
- De klanten moet worden aangeboden om, bij een afwijzing van de uitkering op grond van fraude, de wettelijke mogelijkheden en ondersteuning te krijgen om beroep aan te tekenen bij de daarvoor bevoegde juridische instanties. Ook hier moet gelden dat indien het beroep wordt toegekend, de oorspronkelijke aanvraagdatum blijft gehandhaafd.

Met vriendelijke groet,

John Wind
Voorzitter Cliëntenraad Werk en Participatie Groningen.

Bijgevoegd: de nota Dienstverlening Werk & Participatie, de eerder gestelde vragen door de Cliëntenraad met de ontvangen antwoorden.